

Denne artikkelen kan kopieres fritt og viderefremidles til andre.

En forutsetning er at navn på utgiver (Strinda historielag), årbokas årstall og forfatter(e) oppgis.

Det må ikke foretas endringer i artiklene.

Det er ikke tillatt å skanne eller kopiere bilder i bøkene for bruk i andre sammenhenger.

Øvre Charlottenlund – som det en gang var

Av Asbjørn G. Johansen

Navn og beliggenhet

Hvor det vakre men unorske navnet Charlottenlund egentlig kommer fra, er det to forklaringer på. Den ene er at en innvandret dansk-tysk skipsbygger ved navn Micael Voigt kom til Trondheim i 1820-årene. Han ble ansatt som bestyrer på skipsverftet på Bakklandet. I 1854 kjøpte han en større parsell av Grilstad og bygde opp et gårdsanlegg, som han ga navnet Charlottenlund. Han sluttet ved verftet i 1858 og flyttet til sin nye gård, hvor han også anla et skipsverft som han drev i en årrekke.

Mens Voigt var ansatt på Bakklandet, mistet han en liten datter som het Charlotte. Til minne om henne skal han ha kalt sitt nye hjem Charlottenlund. En annen forklaring er at dansken Voigt savnet sitt kjære fedreland så sterkt at han av den grunn oppkalte sin eiendom etter det kjente slottet Charlottenlund i København, som for øvrig seinere ble Håkon den VII's fødested. Den ene forklaringen kan være like god som den andre. Det er uansett et vakkert navn på en trivelig bydel.

Fra året 1900, og spesielt i årene 1907 til 1919, ble det meste av eiendommen Charlottenlund utparsellert til villatom-

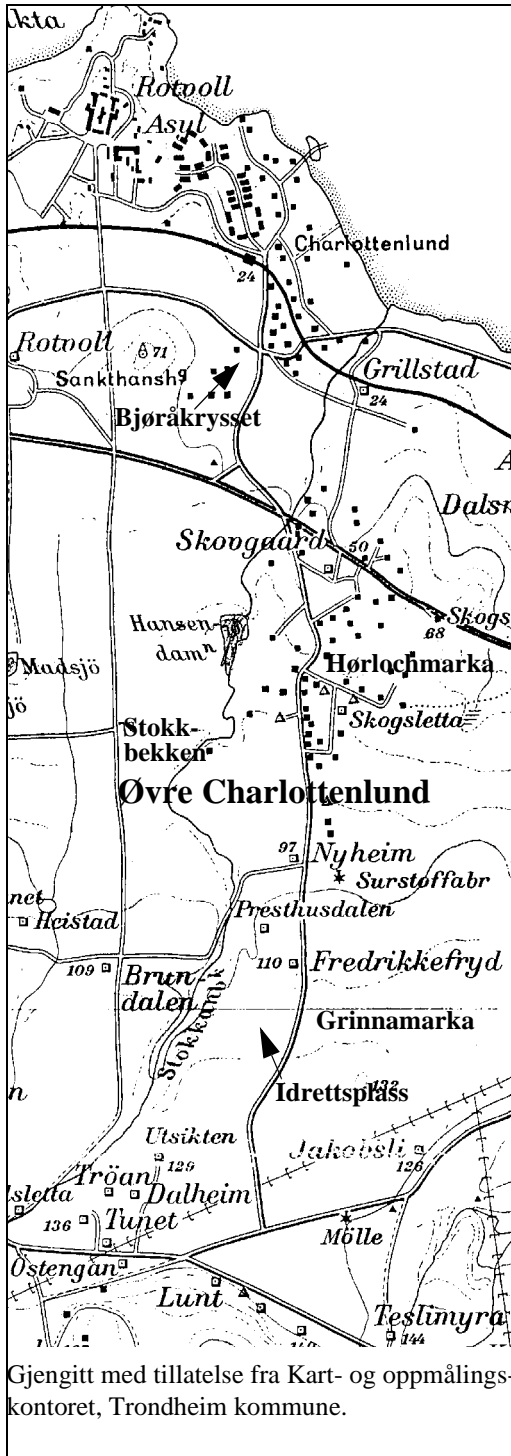
ter. Det er dette området vi i dag kaller Nedre Charlottenlund.

Øvre Charlottenlund, som denne historikken handler om, kunne, før den store utbyggingen som startet i 1950-årene tok til, geografisk plasseres mellom Skovgårdkrysset i nord og Grinnamarka i syd. Mot vest har Stokkbekken gravd ut en dyp dal, som fremdeles danner et naturlig fysisk skille mellom bebyggelsen på Øvre Charlottenlund og Brundalsområdet. Presthusmarka og de store jordbruksområdene på Overvik og Presthus danner en like naturlig grense mot øst. Innenfor disse relativt snevre grenser utviklet det seg et lite tettsted i 1920 årene, og det bevarte sin egenart helt til 1950-årenes massive utbygging forandret hele bydelen.

Geologi og topografi

Geologien og topografien er stort sett den samme som vi finner i det øvrige Snaustrindaområdet. Store istidsavsetninger har dannet en tykk leirplate, som strekker seg fra Granåsen ned mot Brundalsområdet og tvers over de sentrale deler av Øvre Charlottenlund helt frem til den digre rasgropa i Teslidalen.

Går du turstien langs Stokkbekken, fra Jonsvannsveien og ned til Hørløcks vei hvor bekken forsvinner i en kulvert, får du et godt inntrykk av leirplatens tyk-



kelse og tilstand i dag. De bratte trebevokste dalsidene er nesten upåvirket av erosjon, noe som tyder på at leirmassene i området er stabile og rassikre. For de som i de seinere år har bygd seg hus helt ute på dalkanten, kan dette være betryggende å vite. Ifølge et geologisk kart over kvikkleireforekomstene i Trondheim, er Charlottenlundområdet fri for ansamlinger av kvikkleire. Det er vanligvis denne leirtype som representerer trygge grunnforhold.

Høgtunområdet, eller Kutrøa som det tidligere het, og Hørlockmarka danner med sine fjellpartier en solid barriere mot bevegelser av leirmassene ned mot Skovgård og Grillstadområdet. Bydelen Øvre Charlottenlund kan derfor sies å være en av de geologisk mest stabile i hele Trondheim.

Når det gjelder Stokkbekken, fortjener den en egen omtale. Den har sitt utspring fra nedre Estenstaddam og rinner i skogterrenget ned mot Tomsetmyra før den fortsetter gjennom kulturlandskapet frem til Jonsvannsveien like øst for Ramstad. Herfra har den gravd seg ned i leirmassene, og gjennom mange tusen år formet den dype bekkdalen vi ser i dag.

Stokkbekkdalen er en typisk erosjonsdal og ikke en rasgrop som for eksempel Duedalen og Teslidalen. Navnet på bekken er utvilsomt utledet av navnet på de to Stokkangårdene, på samme måte som Stokkhaugen, Stokkleiva, Stokkmar-

ka og Stokkåsen er det. Stokkbekken videre ferd endte i gamle dager i den såkalte Hansendammen, som lå i Kutrøområdet like øst for der Charlottenlund skole ligger. Konturene av dammen kan enda tydelig sees. Hansendammen var opprinnelig anlagt som mølledam, men var i hele mellomkrigstiden eid og brukt som sportsfiskedam av familien Collin-Hansen, som bodde i det gamle trønderrøde huset som enda står der. Eiendommens navn er "Damplassen", men dens nåværende adresse er Nyheimsveien 1A. I eiendommens skjøte er det anført at "Damplassen" har rett til mølledrift i Stokkbekken.

Som så mange andre "kjære barn" hadde også Stokkbekken flere navn. Etter at den hadde passert gjennom Hansendammen, fortsatte den sitt løp i et lite stryk ned mot Grilstadområdet. Denne korte biten ble i gamle dager kalt Lothringtonbekken, sannsynligvis fordi det en gang i tiden har bodd en familie med dette navn i området. Etter at den hadde passert eiendomsgrensen til Grilstad, fikk den navnet Grilstadbekken. Dette navnet beholdt den helt til den løp ut i Trondheimsfjorden ved Grilstadfjæra.

Stokkbekken var i gamle dager en meget fiskerik bekk, til stor glede for både barn, unge og eldre Charlottenlundboere. En vakker liten sort vassrotte med hvit buk¹, var også et vanlig syn i Stokkbekken på den tiden. Dessverre er

disse verdifulle naturelementene borte for alltid.

En trist ulykke skjedde i Hansendammen seinhøsten 1931. Tre tenåringer, derav to brødre, skulle prøve nyisen for første gang, men gikk gjennom et stykke fra land. Den ene av tenåringene greide å komme seg til lands ved egen hjelp. De to brødrene gikk dessverre til bunns, og de var begge livløse da de omsider ble hentet opp. Opplivningsforsøk ble satt i gang, men med de metoder som da var kjent, var det ikke mulig å bringe dem tilbake til livet. Som det tette og nære samfunn Øvre Charlottenlund var på den tiden, gjorde denne tragiske ulykken et voldsomt inntrykk på folk. Hansendammen ble heller ikke den samme idyllen som den hadde vært før ulykken skjedde.

Bebyggelse og kommunikasjoner

Fra gården Skovgård, som for øvrig ble fradelt Grilstad samme år som Charlottenlund, ble det så tidlig som i 1900 solgt flere parseller både til småbruk og villatomter. Småbrukene Skogsletta, Granenget og Furumoen tilhørte den aller første bebyggelsen på Øvre Charlottenlund utenom de litt større gårdsbrukene Skovgård, Nyheim, Presthusdalen og Fredrikkefryd som alle var etablerte som selvstendige bruksenheter allerede på 1800-tallet.

1. Vannspissmus



Skovgård ca 1930. Bilde utlånt av Jan Krogstad.

Etter hvert kom også den øvrige villabebyggelsen til, slik at det i løpet av 1920-årene gradvis vokste frem et lite selvstendig samfunn, men med en svært mangelfull infrastruktur etter dagens standard. Småbruket Furumoen ble på 1920-tallet kjøpt av svensken Tage Østerløf som anla det seinere så kjente gartneriet med samme navn. Villabebyggelsen ble i alt vesentlig reist på østsiden av Jakobsliveien, sannsynligvis for å spare de gode jordbruksområdene som strakte seg helt ut mot bekkdalen på vestsiden av veien.

Noen av 1920-tallshusene har en uvanlig bratt takvinkel og skarpe gavler. De skiller seg derfor ut fra den øvrige bebyggelse fra samme tid med sin freidige og friske arkitektur. Kjører du Jakobs-

liveien, er det lett å få øye på dem der de ligger i den fremste husrekka på veiens østside.

Øvre Charlottenlund var et stille og avsondret boligområde helt frem til begynnelsen av 1950-årene, da utbyggingen startet for alvor. Kommunikasjonsmessig lå området i en bakevje, og det hadde ingen intern bussforbindelse med byen og det øvrige omland før i slutten av 1950-årene. Da det var ca. en kilometer til nærmeste bussholdeplass, var en bytur i årene fra 1920 og frem til regulær bussforbindelse ble opprettet, både en slitsom og omstendelig affære. Folk måtte enten gå opp til "øverveien" for å ta Jonsvannsbussen eller til "nerveien" for å ta de blå NSB bussene som trafikkerte Innherredsveien, som den nåvæ-



Dette bildet av gården Nyheim er tatt først på 1920-tallet og viser gårdsanlegget slik det opprinnelig var. Jakobslivegen går like bak driftsbygningen. Bilde utlånt av Laila Haugen f. Sæther.

rende Ranheimsveien het på den tid. En tredje mulighet var å gå helt ned til jernbanestasjonen for å ta toget. Seinhøsten og vinteren bød på mang en hustrig opplevelse for de reisende, som også ofte var nedlesset med pakkenelikker av ulike slag.

Veistrekningen fra Skovgård og ned til Innherredsveien var veldig værutsatt, og med kuling, regn og isholke var byturen ingen fornøylesreise. Arbeidsfolk som var nødt til å trafikkere denne veistrekningen seks dager i uka hele året – uansett vær og føre – hadde mang en stri tørn. Det var heller ikke bedre for de som valgte å gå opp til Jonsvannsveien under liknende forhold. Straks du hadde

passert Grinnamarka, hvor skogen tok av for vær og vind, møtte du Snaustrinda i all sin velde. Det hendte at du blåste av veien og måtte krype på alle fire for å komme deg opp til bussholdeplassen ved krysset mellom Presthusveien og Jonsvannsveien.

Skolebarna var vel de som fikk føle mangelen på kommunikasjoner mest. Grensen mellom skolekretsene Ranheim og Åsvang gikk akkurat i eiendomsskillet mellom gårdene Nyheim og Presthusdalen. Barna som soknet til Ranheim skole, hadde heldigvis en snarvei gjennom Presthusmarka, så de slapp å gå den lange værharde omveien om Bjøråkrysset og Grillstadkleiva. Char-

lottenlundfolk som jobbet på Ranheim papirfabrikk, benyttet også denne stikkveien, som egentlig bare var et kuttråkk.

Skoleveien til Åsvang var både lang og værhard. Når høsten og vinteren satte inn med styggvær, var det en tøff jobb å komme seg både til og fra skolen. Det samme var det selvfølgelig også for skolebarna som bodde i Sæterbakken-, Fortuna- og Teslimyrområdet. Snaustrinda var på den tid berykta for sitt åpne og værharde landskap, så barna kom mang en gang både gjennomvåte og forfrosne på skolen. Det samme opplevde de også på hjemturen, selv om de da hadde været

i ryggen. Skikkelig regntøy var i de dager ukjente klesplagg for de aller fleste skolebarn. Skolebuss var et begrep som enda ikke var oppfunnet. En sjelden gang, hvis været var altfor ufyselig og det tilfeldigvis passet med bussen, kunne skolebarna få slenge seg på. Men det hendte også at en sur og uvennlig busssjåfør stengte døra foran nesen på barna, for de hadde, etter hans mening, bare godt av å gå. Mellomkrigstida, eller de harde trettiåra, var på dette området ikke akkurat barnas tidsalder. Hadde liknende episoder skjedd i dag, ville nok foreldre og foresatte ha stått på barrikadene for sine barn. En formildende omsten-



I forgrunnen er Furumoen gartneri. Kjøpmann Stavens hus er avmerket med en pil. Bildet er tatt i 1951- før den store utbyggingen startet midt i 1950-årene. Bildet er tatt vestfra.
Foto: Widerøes Flyveselskap. Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim.

dighet ved skolesituasjonen den gang var at barna gikk annen hver dag på skolen.

Som det går frem av denne beretning, var det ikke uproblematisk å bo på Øvre Charlottenlund i gamle dager. Men bydelen hadde så mange kvaliteter både fra naturens og kulturens side at folk stortrivdes i sin lille, skjermede verden. Det var derfor liten eller ingen bevegelse i befolkningen. Var du først flyttet til Øvre Charlottenlund, ble du boende der så lenge du kunne.

Næringslivet

Det har av en eller annen grunn aldri vært noen industriell virksomhet av betydning på Øvre Charlottenlund. Bydelen hadde to nærbutikker som var mer enn tilstrekkelig til å dekke de daglige behov for befolkningen. Pettersens kolonialbutikk hadde tilhold i det nåværende huset Jakobsliveien 8. Kjøpmann Staven hadde sin butikk i et hus som lå i annen rekke øst for Jakobsliveien rett overfor Furumoen gartneri. Dette huset er nå revet, og har gitt plass til en ny villa.

Gårdsbrukene Skovgård, Nyheim, Presthusdalen og Fredrikkefryd ble alle drevet som vekselbruk, som var den vanlige driftsformen både i mellomkrigstida og et godt stykke ut i 1950 åra. En jordbrukstelling fra 1934 viser at melk og potetproduksjon var en vesentlig inntektskilde for bøndene på Øvre Charlottenlund. Skovgård er oppført

med en besetning på 2 hester, 12 storfe, 5 svin og 20 høns. Foruten korn ble det dyrket 10 000 kg poteter, 2000 kg gulerøtter, 2000 kg kålrot og et tilsvarende antall kilo hodekål.

For Nyheims vedkommende viser samme telling at gården hadde en besetning på 2 hester, 14 storfe, 2 svin og 15 høns. Foruten for til besetningen ble det dette året høstet 6000 kg bygg og 20 000 kg poteter. Eierne av Nyheim, Odd Sæther, kjøpte i 1925 en parsell av Øvre Rotvoll. Denne fikk navnet Brundalen. Nyheim og Brundalen ble drevet som ett bruk med den førstnevnte gården som hovedbøle. Kommunikasjonsmessig var de to brukene bundet sammen med en gårdsvei over bekkdalen. Da Schmettows allé gikk like forbi husene på Brundalen og var den egentlige adkomstveien til dette bruk, hadde eieren Odd Sæther vedlikeholdsplikt på en rode av veien. Slagg, som var et vanlig veidekke på gårdsveier på den tid, ble kjørt med hest og vogn fra Ranheim papirfabrikk som brukte kull som energikilde i prosessen med papirfremstillingen. Slagget var et ettertraktet biprodukt av denne prosessen.

Fredrikkefryd er i 1934 oppført med en besetning på 5 storfe og 4 svin. Foruten høy til besetningen ble det dyrket 3200 kg bygg og 15 000 kg poteter. For Presthusdalen mangler dessverre oppgave.

Når vi tenker på at kyrne ble melket for hånd to ganger om dagen, er det lett å



Dette fotoet er tatt østfra, sannsynligvis i slutten av 1950-årene. Utbyggingen er i full gang, men gårdsanleggene Nyheim og Fredrikkefryd er intakte. Derimot er Presthusdalen allerede borte. Eggens gartneri til høyre i bildet er i sin spede begynnelse. Postkort utlånt av Nora Aune.

skjønne at melkeproduksjon på den tiden var noe helt annet enn i dag. Jordbrukssubsidier, driftstilskudd og andre former for økonomisk støtte til bøndene var ukjente goder. Bonden måtte livnære seg selv, sin familie og tjenestefolka av egen produksjon og egne inntekter. Det var derfor harde tider også for bøndene, og stor arbeidsledighet blant folk flest gjorde ikke situasjonen bedre. De harde trettiåra fortjente nok sitt dårlige rykte helt ut.

De to gartneriene Furumoen og Eggen utviklet seg etter hvert til gode arbeidsplasser. Brødrene Sverre og Albert Eg-

gen etablerte sin gartnerivirksomhet i 1939. Dette gartneriet er fortsatt i drift, under ledelse av tredje generasjon Eggen. Furumoen gartneri, som er nevnt tidligere i denne historikken, måtte dessverre vike plassen for villabebygging i 1990. Etterkommere av Tage Østerløf driver i dag en blomsterforretning i de samme lokalene som Prix Charlottenlund.

Under krigen bygde tyskerne en surstoffabrikk i Presthusmarka. Denne ble umiddelbart nedlagt da krigen sluttet, og lokalene sto tomme en tid. Tre ungdommer etablerte seg i fabrikklokalene med

en mindre bedrift for fremstilling av kjøkkenutstyr, spesielt en egen type miksmaster. Dessverre greide ikke de tre driftige ungdommene å konkurrere med de markedsledende merker og måtte derfor gi opp etter kort tid.

Tromi mineralvannfabrikk overtok så lokalene, men etter bare noen få års virksomhet, flyttet mineralvannfabrikken til et annet sted i Trondheim. Den siste bedriften som flyttet inn i lokalene etter surstoffabrikken, var en renseribedrift. I 1995 flyttet denne inn i de ledige banklokalene i Prixbygget, hvor den fortsatt er i drift under navnet Audhild's Rens og Vask. For øvrig skaffet folk på Øvre Charlottenlund i gamle dager seg inntekter som fabrikkarbeidere, jernbanefolk, tollere, snekkere, anleggsarbeidere og skolefolk. Rotvoll sykehus var også en trygg og god arbeidsplass for noen. Livet på Øvre Charlottenlund gikk sin rolige, vante gang som ellers i Strinda, helt til krigen kom og snudde opp ned på mangt og mye.

Kultur og foreningsliv

Selv om Øvre Charlottenlund gjennom hele 1920-tallet og i mellomkrigstida var en utkant i Strinda kommune, med mangelfulle kommunikasjoner til de mer sentrale områder og til Trondheim, var dette ingen hindring for at det utviklet seg et rikt lokalt kultur- og foreningsliv.

Det første idrettslaget, Charlottenlund AIL, så dagens lys allerede i 1921. På

den tid var idrettsbevegelsen splittet etter politiske skillelinjer, med Arbeidernes idrettsforbund på den ene side og de borgerliges idrettsforbund på den andre. I 1936 ble Charlottenlund AIL omdøpt til Sportsklubben Skjold som søkte om og fikk medlemskap i Arbeidernes idrettsforbund. De politiske motsetningene var enda så sterke at arbeidsfolk på Ranheim meldte seg inn i Skjold i stedet for det borgerlige Ranheim idrettslag.

Som så mange andre idrettslag under krigen som valgte å stå utenfor det nazifiserte forbundet, la også sportsklubben Skjold ned alle sine aktiviteter. På grunn av den felles idrettsfronten ble heldigvis klassemotsetningene under krigen mildnet så mye at det var grunnlag for å gå sammen i et fellesskap ved krigens slutt. Denne idrettssamlingen fikk en avgjørende betydning for Norge som idrettsnasjon, og er uten tvil hovedårsaken til den solide posisjon vårt land har både i nasjonal og internasjonal sammenheng.

I likhet med alle de andre idrettslagene som valgte å nedlegge sin virksomhet under krigen, gjenopptok Sportsklubben Skjold sine aktiviteter straks krigen var slutt. Et nytt styre ble valgt i 1945. Det ble sendt søknad til det nye idrettsforbundet om medlemskap og tillatelse til å bruke det samme navnet også på drakter og annet utstyr. Søknaden ble imidlertid avslått med den begrunnelse at en klubb sørpå for lengst hadde fått godkjent navnet. Lagets navn ble da endret til Char-



Bildet er fra en reportasje fra et "alleuropeisk" arbeideridrettsstevne på Olympiastadion i Helsingfors 25. til 27. juni 1954. Både Finland og en rekke andre europeiske land var fremdeles splittet i to idrettsforbund - et arbeiderforbund og et borgerlig. Bildet er fra starten av maratonløpet som Viktor Olsen (nr. 40) vant.

Bilde utlånt av Viktor Olsen.

lottenlund sportsklubb som etter ny søknad ble opprørt av forbundet.

Et idrettslags størrelse og geografiske beliggenhet er tydeligvis ingen hindring for å utvikle store idrettspersonligheter. Slik også med Charlottenlund sportsklubb. Klubbens hittil mest kjente idrettsmann, maratonløperen Viktor Olsen, har på en utmerket måte representert både sin egen klubb og Norge i mange internasjonale sammenhenger, bl.a. sommer-OL i Helsinki i 1952. I tillegg har Viktor Olsen også deltatt i to Europamesterskap og 6 nordiske mesterskap, med sølvmedalje som beste resultat. Ti strake norgesmesterskapstitler i maraton har også havnet på Øvre Charlottenlund. Det er derfor ingen tvil om at Viktor Olsen har kastet glans over både Norge og Charlottenlund sportsklubb

med sine idrettsprestasjoner og ikke minst sin framfrie måte å være på både i idrettssammenheng og privat.

Et lite tidsbilde kan vise hvilke kummerlige kår også idretten levde under i de harde trettiåra. Harald Solem har et innlegg i klubbavisa nr 4. for desember 1990, som på en fornøylig måte forteller om guttefotball på Øvre Charlottenlund i gamle dager. Utstyret var, etter nåtidens standard, svært mangelfullt. Turnsko og gamle beksømsko måtte gjøre tjeneste som fotballsko. Drakter var en uopnåelig luksus, og fotballen var et kapittel for seg - den var som regel bøtt og reparert så mange ganger at fasjonen var mer pæreformet enn rund. Ikke så sjelden punkterte ballen under kamp. Da måtte en på bygda for å låne syl, bekketråd og andre lappesaker. Det

ble derfor både mange og lange ekstra-pauser under noen av disse guttekampene.

For å fiffe opp laget greide noen av de mest aktive guttene å få tak i brukte melsekker hos en kolonialhandler. De betalte 50 øre per sekk. Mødrene stilte villig opp som sydamer, og hele guttelaget ble utstyrt med fine kvite fotballbukser. Dette ga laget ekstra selvtillit, og allerede første kamp etter nyanskaffelsen ga positivt resultat. Guttene i motpartens lag var så imponert og opptatt av Charlottenlundguttas flotte antrekk at de glemte å spille fotball. Gutta fra Charlottenlund kunne dermed reise hjem med tosifret seier.

Det var mer lek og mindre alvor over idretten i gamle dager. Den sunne sjela i det sunne legemet var enda intakt, og begrepene sponing og doping var helt ukjente. Ordet amatør var den gang idrettens adelsmerke og ble vernet om med egne amatørbestemmelser. I dag er dessverre toppidrett og næringsliv flettet sammen til en kommersialisert substans, som mange synes er uverdigg for og i strid med idrettens grunnide.

For de som ønsker å vite mer om Charlottenlund sportsklubbs aktiviteter i dag, er klubbavisa Charlott en utmerket informasjonskilde. Det er ingen tvil om at klubbens ulike aktiviteter også i dag har en positiv innflytelse på både barn og ungdom på Charlottenlund.

Da vi har valgt å omtale kultur og foreningsliv i kronologisk rekkefølge, kommer turen til sangkoret Skogklang. Det første sangkoret som fikk navnet Skogklang, ble stiftet i 1932. Det var et typisk blandakor, noe som gjorde at det allerede fra starten av fikk god oppslutning fra lokalbefolkningen. Av en eller annen grunn ble koret nedlagt like før krigen. Men kort tid etter krigens slutt i 1945, ble koret reetablert under samme navn. Det første koret hadde sine øvelser privat i hjemmet til familien Talseth.

I de fem åra det fungerte etter krigen, representerte Skogklang et meget populært og mye brukt kulturinnslag, både i lokalmiljøet og i en videre sammenheng. Hver sommer dro koret på tur, til stor glede både for korets egne medlemmer og de bygdelag som fikk besøk av de glade sangere fra Øvre Charlottenlund. Brødrene Magnar og Edvin Talseth var korets drivkrefter, den første som formann og den andre som dirigent. Da de la inn årene, gikk koret ganske raskt i oppløsning. Korets samlings- og øvingssted var den gamle tyskbrakka i Høgtunområdet.

Charlottenlund sanitetsforening ble stiftet i 1944. Initiativtaker var Dina Aas, gift med overlege Aas ved Rotvoll sykehus. Foreningens første formann var Gudrun Solie. I likhet med andre sanitetsforeninger, ble også Charlottenlund sanitetsforening et aktivt og populært innslag i sin bydel. Medlemstallet har vært helt oppe i 350, men er nå ca 200.



Årsfest i blandakoret Skogklang i 1946. Dirigent Edvind Talseth er nr. 4 fra venstre i forgrunnen, og formann Magnar Talseth er nr. 2 fra høyre. Festen ble holdt i et bygg satt opp av tyskerne like ved Charlottenlund jernbanestasjon. Bygget ble kalt "kantinen".

Foto utlånt av Bodil Johansen, Sæterbakken.

Også politiske foreninger har vært og er delvis fremdeles en naturlig del av foreningslivet på Øvre Charlottenlund. I 1945 ble bl.a. Charlottenlund arbeiderlag stiftet som en underavdeling av Strinda arbeiderparti. På den tid var det skarpere fronter mellom de to hovedmotstanderne i norsk politikk enn det er nå. Arbeiderpartiet og Høyre sto steilt mot hverandre i nær sagt alle politiske spørsmål av betydning. Klarest kom denne uenigheten til uttrykk i valgkam-

pene, både ved stortingsvalg og ved kommunevalg.

Det siste kommunevalget som ble holdt i Strinda før den store kommunesammenslåingen i 1964, viste styrkeforholdet mellom de deltagende partier. En oversikt over valget i 1963 for Charlottenlund stemmekrets, viser at Arbeiderpartiet fikk hele 54,1% av stemmene. Høyre fikk 28,8%, Sosialistisk Folkeparti 6,3%, Senterpartiet 3,2%, Venstre

2,6%, Kommunistpartiet 2,6% og Kristelig folkeparti 2,4%.

Lokallagene hadde på den tid langt større innflytelse over kommunepolitikken enn de tydeligvis har i dag. De fungerte mer som aktive bydelsutvalg ved at de tok opp lokale saker og førte dem videre inn i den politiske prosessen, som svært ofte ga positive resultater for lokalsamfunnet.

Når det gjelder gården Nyheim, vil det være riktig, i kultursammenheng, å nevne det vakre parkanlegget som lå like nord for husene på gården. Enda står noen trær igjen fra denne parken i området mellom hovedlåna på Nyheim, som fremdeles står, og Prixbygget. Nyheim var opprinnelig et landssted, eid av seilmaker Hans Magnus Sæther, far til gårdens siste eier, Odd Sæther. Hans Magnus Sæthers kone, Lina Stene Sæther, hadde tydeligvis ”grønne fingre”, for det var hun som anla parkanlegget som i mange år var et populært ”utested” sommers tid, både for gårdens egne folk, besøkende og barn i nabolaget. Storfurua på Brundalen bør vel også nevnes da den var et landemerke både for store deler av Øvre Charlottenlund, Granåsen- og Ramstadorrådet. Dessverre er den også borte, men nesten maken furu står ved øvre Jervan, like ved veien, og heldigvis skal den visstnok være fredet.

Krigsminner

Også Øvre Charlottenlund har sine dystre krigsminner. For de som er gamle nok til å huske 9. april 1940 og de påfølgende fem okkupasjonsåra, er det både lett og leit å hente frem minner fra den tiden. Tyskernes hensynsløse fremferd fornektet seg heller ikke på Øvre Charlottenlund.

Allerede tidlig i krigen ble idrettsplassen i Grinnamarka beslaglagt og omgjort til lagerplass for anleggs- og bygningsmaterialer av alle slag. Den før omtalte surstoffabrikken ble bygd, og heldigvis et stykke fra bebyggelsen på grunn av den store brann- og eksplosjonsfaren.

Kutrøområdet, eller det nåværende Høgtunområdet, ble omgjort til forsvarsanlegg med underjordiske bunkere og skytetårn i betong over bakken. To av disse tårnene kan fremdeles sees i området, som under krigen også var inngjerdet og avstengt for sivil ferdsel. Det tyske herrefolket var livredde for sabotasje, for de trodde selvfølgelig at alle mennesker var like destruktive som de selv.

Tyskerne anla også et stort bensinlager på Kockhaugen. På slutten av krigen ble gode nordmenn utkommandert til å avpatroljere området for å hindre sabotasje mot dette viktige drivstofflageret. Med trussel om arrestasjon både for dem selv og deres familie hvis det skjedde noe med bensinlageret, var vaktjobben ikke

den hyggeligste en fredelig familiemann kunne ha.

En trist hendelse som skaket opp hele lokalsamfunnet, skjedde den 22. mars 1943. Kari Pettersen, datter av kjøpmann Pettersen, var på vei til stasjonen for å ta toget til Trondheim. Sin vane tro, hadde hun med seg en pakke mat til de stakkars russiske krigsfangene som jobbet på et tyskanlegg ved stasjonen. Uheldigvis for henne oppdaget den tyske vekten at hun ga matpakken til en av fangene. Han satte i et prøysserbrøl og løp mot henne med geværet i anleggsstilling. Jenta fikk panikk og løp alt hun orket til stasjonen. Heldigvis for henne sto nordgående tog på stasjonen klar for avgang. Hun hoppet på toget og menget seg med de andre passasjerene. Da toget stoppet på Ranheim stasjon, hoppet hun av og løp til noen kjente av seg som bodde et godt stykke fra stasjonsområdet. Anstrengelsene med løpingen og sjokket etter opplevelsen med den tyske vaktposten førte til at hun døde i løpet av en times tid. Tragedien med den unge kjekke jenta gjorde et sterkt inntrykk på lokalbefolkningen både på Ranheim og Charlottenlund. Saken ble ikke bedre da det ryktes at den stakkars krigsfangen som hadde mottatt matpakken, ble skutt dagen etter.

En annen krigsopplevelse, som heldigvis fikk mindre dramatisk utgang, skjedde under et av angrepene på det tyske slagskipet Tirpitz, som lå for anker i Åsenfjorden. Et av de angripende engel-

ske bombeflyene kom ut av kurs og droppet bombelasten i ei lita myr i Presthusmarka, før det tok fatt på den lange og farefulle hjemturen. Bombene eksploderte og forårsaket tre digre kratre som var godt synbare i mange år etterpå. Nå er området bebygget og alle spor utslattet.

Også Øvre Charlottenlund har sine krigshelter. Rudolf Dahl, Thorbjørn Lambine og Thorleif Karlsen var med i kampene ved Gratangen i 1940. Det er all grunn til å hedre dem for deres innsats sammen med andre unge nordmenn, som her gjorde et tappert forsøk på å stoppe en totalt overlegen fiende. En ungdom fra Charlottenlund, Alf Steen, ble arrestert og satt i fangenskap i Tyskland. Et ukjent antall ungdommer rømte til Sverige, og kom ikke hjem før etter krigen.

Ellers gikk krigens trasige hverdag sin vante gang med rasjonering og mangel på alle livsfornødenheter. På grunn av olje- og bensinmangel hadde alle sivile kommunikasjonsmidler store problemer. Bussene gikk på tregass, som ble produsert i såkalte gassgeneratorer, som hang som søppeldunker bak på bussene. Disse ble fyrt med små trebiter av older som ble kalt knott. Sot og skitt fra disse anleggene lå overalt inne i bussene, og sjåførene så mer ut som feiere enn bussførere. Alle billykter var dekket med sort maling, så bare en smal sprekk var fri. Alt som het gate- og veilys var slukket, og alle vinduer var på kveldstid for-

trekt med blendingsgardiner for å hindre at eventuelle “fiendtlige fly” skulle peile seg inn på bombemål i den mørke årstiden.

Alle radioapparater ble konfiskert, bortsett fra de som våre egne nazister hadde i sin besittelse. Men på dette området ble tyskerne grundig lurt. Innholdet ble tatt ut av mange apparater og erstattet med et eller annet som hadde samme vekt som det vanlige innholdet. Deretter ble baklokket både limt og skrudd skikkelig til for å gjøre det vanskeligst mulig for herrefolket å kontrollere apparatene ved innleveringen. Innholdet fra disse apparatene ble montert inn i gamle radiokasser, og de fungerte utmerket så lenge krigen varte.

Men fortredelighetene tok heldigvis slutt. Den tyske sentralmakten kapitulerte den 7. mai 1945 og de tyske styrkene i Norge den 8. mai. Det utrolige hadde hendt – krigen var slutt, og vi var igjen et fritt land. Flaggene gikk til topps over hele Norge, også på Øvre Charlottenlund. Herrefolket pakket sammen sine pjalter og drog hjem til sine egne ruiner, men de etterlot seg også et delvis utbrent og utpint Norge, som det tok mange og slitsomme år å få på fote igjen. Også vi som bodde på Øvre Char-

lottenlund, måtte ta vår tårn i gjenreisningsarbeidet.

Vi som er gamle nok til å ha opplevd denne fine bydelen som den en gang var – både i fred og krig – synes det er fint å kunne formidle denne kunnskap til nye generasjoner Charlottenlundbeboere. Det er jo nettopp gjennom historien vi kan forstå vår egen tid og oppnå samhørighet og identitet til det stedet vi bor og vokser opp. De lange linjer i samfunnets utvikling blir også mer synbare og forståelige. Bydelen kommer deg nærmere inn på livet, og du får et mer nyansert syn både på folket og miljøet enn det du kanskje hadde før.

Kilder:

Denne historikken om Øvre Charlottenlund i gamle dager bygger i første rekke på samtaler og intervjuer med fem pensjonister, som alle er født, oppvokst og fremdeles bor på Øvre Charlottenlund. Takk til Gudrun Solem, Nora Aune, Laila Haugen, Viktor Olsen og Johannes Green.

Andre kilder:

Klubbavisa Charlott, årgang 2 for 1990

Strinda bygdebok bind 2. Trondheim. F.Brunns bokhandels forlag, 1939